

تأثیر کامیابی بر توزیع درآمد در کشورهای منتخب مورد مطالعه

ندا عبدالرحیمی^۱، پروانه سلاطین^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۰۴/۲۴ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۱۱/۰۹

چکیده

هدف اصلی این مقاله بررسی مقایسه‌ای میزان تأثیرگذاری شاخص کامیابی بر توزیع درآمد در گروه کشورهای منتخب درآمد متوسط و درآمد بالا است. مقاله حاضر یک تحقیق کاربردی و از نظر روش مطالعه، علی و استنباطی است. نتایج حاصل از برآورد مدل با استفاده از روش اثرات ثابت در گروه کشورهای منتخب در دوره زمانی ۲۰۰۹-۲۰۱۶ نشان داد که شاخص کامیابی تأثیر منفی و معناداری بر ضریب جینی به عنوان شاخص نشان‌دهنده‌ی توزیع درآمد در گروه کشورهای منتخب دارد. میزان تأثیرگذاری شاخص کامیابی بر ضریب جینی به عنوان شاخص نشان‌دهنده‌ی توزیع درآمد در گروه کشورهای منتخب درآمد متوسط بیشتر از گروه کشورهای منتخب درآمد بالا است. این موضوع نشان‌دهنده‌ی ضعیف بودن وضعیت کامیابی در گروه کشورهای منتخب درآمد متوسط است؛ که بهبود آن در مقایسه با بهبود کامیابی در گروه کشورهای درآمد بالا توانسته است. تأثیر بیشتری را بر بهبود توزیع درآمد داشته باشد. کامیابی اهمیت ویژه‌ای در عملکرد اقتصادی برخوردار است؛ زیرا موجب هوش، توانایی، انگیزه و به دنبال آن افزایش بهره‌وری، رشد اقتصادی و بهبود توزیع درآمد می‌گردد. درحالی‌که عم و اندوه سبب بی‌تفاوتی و رخوت و در نتیجه کاهش بهره‌وری می‌شود. سایر نتایج مدل نشان داد که اندازه دولت و نرخ بیکاری تأثیر مثبت و معنادار و فناوری اطلاعات و ارتباطات (فلاوا) تأثیر منفی و معناداری بر ضریب جینی به عنوان شاخص نشان‌دهنده‌ی توزیع درآمد دارند. همچنین میزان تأثیرگذاری اندازه دولت، نرخ بیکاری و فلاوا بر ضریب جینی در گروه کشورهای منتخب درآمد متوسط بیشتر از گروه کشورهای منتخب درآمد بالا است.

طبقه‌بندی JEL: E25, I31, C23

واژگان کلیدی: توزیع درآمد، کامیابی، داده‌های پانل.

۱. کارشناس ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران.

Email: Neda.abdolrahimi@yahoo.com

۲. استادیار، گروه اقتصاد، واحد فیروزکوه، دانشگاه آزاد اسلامی، فیروزکوه، ایران. (نویسنده مسئول)

Email: p_salatin@iaufb.ac.ir

مقدمه

از بارزترین اهداف متولیان اقتصادی، توزیع عادلانه درآمد است. به عبارت دیگر مردم انتظار دارند که درآمد و ثروت به گونه‌ای متوازن در جامعه توزیع شود و صرف نظر از این که جامعه فقیر یا ثروتمند باشد؛ نابرابری و تبعیض در آن وجود نداشته باشد و یا به کمترین حد برسد. توزیع درآمد به دلایل مختلفی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. نخست آن که بخش مهمی از عدالت را تشکیل می‌دهد و دیگر آن که بر روی متغیرهای اقتصادی، اجتماعی تأثیرگذار است. ویلکینسون^۱ در مطالعاتی در سال‌های ۱۹۹۲، ۱۹۹۶ و ۲۰۰۰ تشریح نمود جوامع با توزیع برابر درآمد، برای شهروندان خود کالاهای عمومی، حمایت‌های اجتماعی و سرمایه‌های اجتماعی بیشتری را فراهم می‌آورند. به عبارت دیگر افراد در آن جوامع از نظر شاخص‌های بهداشتی و سلامتی در سطح بهتری قرار دارند. نظام توزیع درآمد از سه بخش توزیع قبل از تولید، توزیع پس از تولید و توزیع مجدد تشکیل شده است. عدم رعایت عدالت و انصاف در هر یک از این سه بخش منجر به توزیع ناعادلانه درآمد می‌گردد. در زمان شکست بازار مشاهده می‌شود که اقتصاد بازار نمی‌تواند در مواقع ضروری بدون سیاست‌گذاری‌های دولت، تضمین‌کننده توزیع مناسب درآمد در جامعه باشد. از طرف دیگر، وجود انحصارها و کارتل‌ها نشان می‌دهند که دولت‌ها موظف به اعمال نقش حاکمیتی هستند. بنابراین، لزوم دخالت دولت برای حداقل‌سازی اثرات منفی موارد شکست بازار مورد قبول است. در این میان سیاست‌گذاری، هدایت و نظارت دولتی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین اقدامات حاکمیتی به حساب می‌آید (استرن و استیکلیتز^۲، ۱۹۹۷). علاوه بر این، توزیع امکانات مؤثر بر درآمدزایی و تحصیل ثروت توسط افراد، از جمله مواردی است که دولت‌ها باید بر آن نظارت داشته باشند. توزیع متوازن امکانات تحصیلی، بهداشتی، تربیت‌بدنی و حتی حفاظت‌های امنیتی، دفاعی، برقراری آسایش و امنیت اجتماعی برای مهیاسازی بستر فعالیت‌های شغلی همگی از جمله اقدامات حاکمیتی دولت است که توزیع نامناسب آن‌ها به نابرابری‌های منطقه‌ای و طبقاتی درآمد منجر می‌شود (اسکولا و گرزونل^۳، ۱۹۷۶).

در این راستا کامیابی از زندگی از اهمیت ویژه‌ای در عملکرد اقتصادی و توزیع درآمد برخوردار است. ایجاد کامیابی و رفاه با کاهش هزینه‌های مبادلاتی و کمک به تثبیت حقوق مالکیت می‌تواند تأثیر به‌سزایی بر کارایی بخش‌ها و نهادهای مختلف جامعه داشته باشد و سبب افزایش انباشت سرمایه انسانی، توسعه مالی، سرمایه‌گذاری، افزایش نوآوری و خلاقیت، افزایش کارایی عملکرد دولت‌ها و سیاست‌های اعمال شده از طرف‌ها دولت گردد (سیفی‌پور و رضایی^۴، ۱۳۹۰). در حال حاضر سنجش احساس خوشبختی افراد به یکی از موضوعات مورد علاقه اقتصاددانان و روان‌شناسان تبدیل شده است که محل تلاقی این دو رشته را می‌توان در شاخه‌ی اقتصاد رفتاری

1. Wilkinson
2. Stern, N. & J.E. Stiglitz
3. Skolka J. & M. Garzuel
4. Seyfipour & Rezayi,

یافت. شکی نیست که مسائلی مانند بهره‌مندی از زندگی زناشویی شاد و شغل ثابت و همچنین شرکت کردن در زندگی اجتماعی بر احساس خوشبختی و کامیابی افراد مؤثر است. در این راستا تولید ناخالص داخلی به همراه سایر متغیرها از قبیل سطح بهداشت یکی از مهم‌ترین شاخص‌ها برای اندازه‌گیری میزان خوشبختی، کامیابی و شادی انسان‌ها است. البته تولید ناخالص داخلی ارتباطی قوی با توانایی افراد برای داشتن زندگی باکیفیت‌تر و بهره‌مندی از ملزوماتی مانند بهداشت و تحصیلات بهتر دارد. در این راستا هدف اصلی این مقاله بررسی مقایسه‌ای میزان تأثیرگذاری شاخص کامیابی^۱ بر توزیع درآمد در گروه کشورهای منتخب درآمد متوسط و درآمد بالا در دوره‌ی زمانی ۲۰۰۹-۲۰۱۶ و آزمون فرضیه است. شاخص کامیابی تأثیر منفی و معناداری بر ضریب جینی به عنوان شاخص نشان‌دهنده‌ی توزیع درآمد در گروه کشورهای منتخب دارد.

از نظر روش شناسایی و جمع‌آوری اطلاعات و منابع آماری روش مورد استفاده، روش اسنادی مکتوب، کتابخانه‌ای، فیش برداری و اطلاعات الکترونیکی است. در این مقاله برای گردآوری داده‌ها از اطلاعات آماری موجود در بانک جهانی^۲ و موسسه لگاتوم^۳ استفاده شده است. جامعه آماری در این مقاله بر اساس دو معیار زیر انتخاب شده است:

معیار بانک جهانی^۴: بانک جهانی کشورها را بر اساس درآمد سرانه به گروه کشورهای درآمد پایین، درآمد متوسط (رو به پایین و رو به بالا) و درآمد بالا طبقه‌بندی نموده است. بر اساس طبقه‌بندی بانک جهانی ایران جزء کشورهای درآمد متوسط است.

گزارش سازمان ملل در مورد شاخص توسعه انسانی^۵: بر اساس گزارش شاخص توسعه انسانی کشورها به سه گروه سطح توسعه بالا، متوسط و پایین تقسیم‌بندی می‌گردند. بر اساس طبقه‌بندی گزارش شاخص توسعه انسانی در سال ۲۰۱۵، ایران کشوری با شاخص توسعه انسانی متوسط است. سازمان ملل حداقل و حداکثری مقداری را برای تعیین ارزشی بین صفر و یک برای HDI مشخص نموده است؛ که عدد یک نشان‌دهنده‌ی بالاترین سطح رفاه و توسعه‌یافتگی کشور است. بر اساس گزارش برنامه سازمان توسعه ملل متحد کشورهای جهان بر اساس شاخص توسعه انسانی آن‌ها به سه گروه تقسیم شده‌اند:

کشورهای با توسعه انسانی بالا $HDI > 0.8$

کشورهای با توسعه انسانی متوسط $0.5 < HDI < 0.79$

کشورهای با توسعه انسانی پائین $HDI < 0.49$

1. Prosperity index
2. World bank
3. Legatume prosperity index .An enquiry into global wealth and well-being. www.Li.com
4. World Bank
5. Humman development Report

از این رو در این مقاله کشورهایی انتخاب شده‌اند که هم درآمد متوسط هستند (شامل ایران) و هم شاخص توسعه انسانی متوسط دارند (شامل ایران). این گروه شامل بلغارستان، بلاروس، برزیل، کلمبیا، کاستاریکا، اکوادور، مجارستان، قزاقستان، مقدونیه، پاناما، پرو، پاراگوئه، رومانی، تایلند، ترکیه و ایران هستند.

همچنین به منظور مقایسه میزان تأثیرگذاری کامیابی بر توزیع درآمد در دو ساختار متفاوت، گروه دیگری در این مقاله انتخاب گردید. این گروه دربرگیرنده کشورهایی است که هم درآمد بالا دارند و هم از نظر شاخص توسعه انسانی در سال ۲۰۱۵ در سطح بالایی بوده‌اند. این گروه شامل استرالیا، اتریش، کانادا، سوئیس، شیلی، آلمان، دانمارک، اسپانیا، استونی، فنلاند، فرانسه، انگلستان، یونان، کرواسی، ایرلند، ایسلند، اسرائیل، ایتالیا، لیتوانی، لتونی، هلند، نروژ، لهستان، روسیه، جمهوری اسلواکی، اسلونی، سوئد، آمریکا هستند. لازم به ذکر است در انتخاب گروه کشورهای منتخب، کشورهایی انتخاب گردیدند که داده‌های آماری متغیرهای مورد استفاده در این مقاله در دوره زمانی ۲۰۰۹-۲۰۱۶ در دسترس بود.

در ادامه پس از بررسی مبانی نظری و سابقه پژوهش، ساختار مدل مورد استفاده معرفی گردیده و برآورد می‌شود و در نهایت نتیجه‌گیری و پیشنهادات ارائه می‌گردد.

۱. مبانی نظری و پیشینه پژوهش

در گذشته بسیاری از اقتصاددانان نئوکلاسیک برای اندازه‌گیری رفاه بیشترین توجه خود را بر روی ثروت، دارایی و یا مصرف معطوف می‌کردند. ولی امروزه، مفهومی به نام کامیابی در مقایسه با مفاهیم رفاه مادی جایگاه ویژه‌ای در تحلیل‌های رفاهی بین اقتصاددانان پیدا کرده است. این مفهوم برای تحلیل این‌که چگونه عوامل اقتصادی مانند درآمد، ثروت و اشتغال به خوبی عوامل غیراقتصادی مانند ویژگی‌ها و خصوصیات شخصی و فاکتورهای جمعیتی بر کامیابی و رفاه و یا به عبارت ساده‌تر بر مطلوبیت افراد تأثیرگذار هستند، مورد استفاده قرار می‌گیرد (اصغرپور و همکاران^۱، ۱۳۹۱). کامیابی نقش تعیین‌کننده‌ای در تأمین سلامت فرد و جامعه دارد.

کامیابی همواره با خرسندی، خوش‌بینی، امید و اعتماد همراه است. از این رو می‌تواند به عنوان یک کاتالیزور، نقش تسریع‌کننده‌ای در فرایند توسعه اقتصادی داشته باشد. اینگه‌هارت^۲ (۱۳۷۳) در این زمینه اظهار می‌دارد که سطح پایین رضایت از زندگی و احساس خوشبختی، به گرایش‌های منفی نسبت به کل جامعه منجر و دوره‌های طولانی برآورده نشدن آرزوها و انتظارات، موجب ظهور نگرش‌های بدبینانه‌ای می‌شود که این بدبینی از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌شود. کامیابی^۳ شاخصی برای اندازه‌گیری رفاه، رضایت از روابط با دیگران، توانایی برای کنار آمدن با زندگی روزمره است. کامیابی معیاری از ارزیابی افراد نسبت به کیفیت کل زندگی‌شان است. در جامعه

1. Asgharpor et al
2. Engart
3. Prosperity

غم‌زده، انرژی افراد صرف برطرف کردن اندوه و ناراحتی گردیده و دیگر فرصتی برای تولید و توسعه باقی نمی‌ماند. شواهد علمی حاکی از آن است که کامیابی به داشتن ذهن پویا، استعداد شکوفا، طول عمر، کارکرد بهتر، تولید و بهره‌وری بیشتر، اشتغال بیشتر و اقتصاد سالم‌تر منجر خواهد شد. بر اساس نتایج پژوهش‌های انجام‌شده از نظر ۵۰ درصد مردم کامیابی، احساس شادکامی و نشاط مهم‌ترین مسئله زندگی به شمار می‌روند (فتاحی و همکاران^۱، ۱۳۹۵). از سال ۲۰۰۰ میلادی به بعد در نگاه سازمان ملل برای تعیین سطح توسعه‌یافتگی کشورها متغیرهای کامیابی، نشاط، امید به آینده، خشنودی و رضایتمندی افراد جامعه به‌عنوان یک متغیر کلیدی وارد محاسبات شده است. به این صورت که اگر مردم یک جامعه احساس کامیابی و رضایتمندی نکنند نمی‌توان آن جامعه را توسعه‌یافته قلمداد کرد که این موضوع نشان‌دهنده‌ی اهمیت کامیابی است (صفری شالی^۲، ۱۳۸۷). کامیابی به معنای رضایت از یک موقعیت خاص نیست بلکه به معنای رضایت از تمامی تجارب زندگی است. درواقع رضایت از زندگی به بهزیستی در تمام جنبه‌های زندگی (اجتماعی، اخلاقی، اقتصادی و غیره) اشاره دارد. تحقیقات نشان داده‌اند که کامیابی، صرف‌نظر از چگونگی به دست آوردن آن می‌تواند سلامتی جسمانی را بهبود بخشد. کامیابی سبب احساس امنیت بیشتری در افراد می‌شود، از این‌رو آسان‌تر تصمیم می‌گیرند، دارای روحیه مشارکتی بیشتری می‌شوند و نسبت به کسانی که با آنان زندگی می‌کنند بیشتر احساس رضایت می‌کنند. کامیابی موجب افزایش انرژی روانی، نیروی فیزیکی و انگیزه می‌شود (مایرز^۳، ۲۰۰۰). این موضوع می‌تواند سبب بهبود بهره‌وری، رشد اقتصادی و رفاه بیشتر گردد. نتایج مطالعه رایت و استاو^۴ (۱۹۹۹) نیز نشان داد که کامیابی و شادی در بلندمدت اثر مثبت و معنی‌دار بر بهره‌وری دارد. برخی از تحقیقات از جمله مطالعات علی پورو همکاران^۵ (۱۳۷۹) بیانگر این نکته هستند که کامیابی و شادی، دستگاه ایمنی را تقویت می‌کند و تقویت دستگاه ایمنی، سلامت فرد را بهبود می‌بخشد. از دیدگاه جرال^۶ کامیابی سبب می‌شود که افراد بهتر با دیگران کار کنند، خلاق‌تر باشند، انرژی بیشتری داشته باشند، خوش‌بین‌تر باشند، انگیزه‌های بیشتری داشته باشند، کمتر بیمار شوند، سریع‌تر یاد بگیرند، بهتر تصمیم‌گیری نمایند، غالباً کمتر اشتباه کنند و به جای گله و شکایت از مشکلات، آن‌ها را حل کنند (فتاحی و همکاران^۷، ۱۳۹۵). عوامل بسیاری بر کامیابی و رفاه افراد تأثیرگذار هستند. کامیابی و رفاه حاصل برآیند اثرات همه عوامل مهم در زندگی افراد اعم از فاکتورهای شخصی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی است. در کشورهای فقیر یک افزایش کوچک در درآمد می‌تواند با افزایش قدرت خرید میزان شادی و

1. Fatahi
2. Safari shali
3. Myers
4. Wright & Staw
5. Alipor et al
6. Kjurlef, A.
7. Fatahi

کامیابی افراد را به شدت افزایش دهد. این افزایش عاملی برای افزایش بهره‌وری، خوش بینی نسبت به آینده و در نتیجه رشد اقتصادی و بهبود توزیع درآمد است. بنابراین کامیابی در این کشورها به عنوان عاملی همسو با رونق اقتصادی است که تشدید کننده و سرعت دهنده آن به شمار می‌رود، این در حالی است که همین مقدار افزایش در کشورهای ثروتمند ممکن است تأثیر چندانی بر کامیابی افراد نداشته باشد. بنابراین واکنش افراد به درآمد در جوامع مختلف، متفاوت است (اصغرپور و همکاران^۱، ۱۳۹۱). آرچیل^۲ معتقد است میان درآمد و کامیابی ارتباط مثبت وجود دارد، پژوهش‌های وی نشان داد که این ارتباط در میان اقشار کم درآمد بیشتر است. کلارک و اسوالد^۳ (۱۹۹۴) نشان دادند که تولید ناخالص ملی سرانه با میزان کامیابی افراد جامعه رابطه مستقیم دارد. دی تلا، مکولاج و اندرو جی، اسوالد^۴ (۱۹۹۹) در مطالعه‌ای کامیابی و رضایت از زندگی را تابعی از متغیرهای اقتصاد کلان مانند نرخ بیکاری، تولید ناخالص داخلی سرانه و نرخ تورم معرفی نمودند. نتایج مطالعه آن‌ها نشان داد که رفاه اجتماعی تابع کاهشی از تورم و بیکاری است. همچنین افرادی که بیکار هستند از رفاه پایین‌تری برخوردارند و افرادی که در سطوح درآمدی بالاتری هستند، شادترند. نتایج مطالعات لیونگاس و راپرا^۵ (۲۰۰۹) نیز نشان داد که بیکاری و تورم سبب کاهش کامیابی و شادمانی می‌گردند. همچنین بیکاری سبب ناخشنودی بیشتر نسبت به تورم می‌شود. رضایت و کامیابی از زندگی با استفاده از وضعیت اقتصادی، میزان تحصیلات، تجارب و محل سکونت و بسیاری از خصوصیات دیگر اندازه‌گیری می‌شود. پایگاه جهانی شادی نیز وجود دارد. در حقیقت کامیابی، کیفیت زندگی را بیان می‌نماید (کامینس و نیستیکو^۶، ۲۰۰۲). شاخص کامیابی، توسط مؤسسه لگاتوم اندازه‌گیری شده است. این شاخص، کامیابی را بر پایه ثروت و خوب زیستن، با استفاده از یک شاخص ترکیبی اندازه‌گیری نموده است. در حال حاضر ۹۶ درصد از جمعیت جهان تحت پوشش این شاخص قرار دارند. شاخص کامیابی از ۸ زیر شاخص زیرساخت‌های اقتصادی، کارآفرینی و نوآوری، حکمرانی، آموزش، بهداشت، امنیت و آسایش، آزادی‌های فردی و سرمایه اجتماعی تشکیل شده است. جایگاه یک کشور در شاخص کامیابی، بر پایه میانگین وزنی این شاخص‌ها به دست می‌آید (محمدی، ۱۳۹۲)^۷.

زیر شاخص حکمرانی، پیوند میان عملکرد دولت و خوشنودی از زندگی را اندازه‌گیری می‌نماید. این زیر شاخص کمک می‌کند تا دریابیم یک حکومت تا چه اندازه آزادی‌های اقتصادی و سیاسی را پاس می‌دارد. اعتماد شهروندان به درستی و پیش‌بینی پذیری برنامه‌های دولت تأثیر چشمگیری بر خواست و توانایی آنان در

1. Asgharpor et al
2. Argyle, M
3. Clark, A., & Oswald, A.J.
4. DiTella; MacCulloch,; Oswald
5. Luengas, J. Ruprah
6. Cummins & Nistico
7. Mohammadi

تبدیل شدن به شهروندانی سازنده دارد (محمدی، ۱۳۹۲). حکمرانی خوب می‌تواند بر نحوه توزیع درآمد میان نیروی کار و سرمایه تأثیرگذار باشد. رودریک^۱ استدلال نمود که با فرض ثبات سایر شرایط، حکمرانی خوب، سطح دستمزدها را افزایش داده و توزیع درآمد را بهبود می‌بخشد (سامتی و همکاران، ۱۳۹۰). کشورهایی که حکمرانان خوبی دارند، انعطاف‌پذیری بیشتری نیز دارند. آن‌ها تمایل بیشتری به رشد اقتصادی دارند و شهروندان آن‌ها نیز تمایل بیشتری به شاد بودن دارند.

زیر شاخص سرمایه‌ی اجتماعی اهمیتی را که شهروندان به سرمایه‌ی اجتماعی می‌دهند، با توجه به اندازه‌ی اعتماد آنان به یکدیگر، همکاری‌هایشان، ارزشی که برای هم فائلند، پشتوانه شهروندان به یکدیگر، بخشش و کمک به بیگانه‌ها یا نیازمندان می‌سازد. حوزه سرمایه‌ی اجتماعی و پیوند آن با خوشبختی، همواره رو به گسترش است. مفهوم سرمایه اجتماعی را می‌توان منبعی تعریف کرد که میراث روابط اجتماعی هستند و کنش جمعی را تسهیل می‌کنند. این منابع که از طریق اجتماعی شدن حاصل می‌شوند دربرگیرنده اعتماد، هنجارهای مشارکتی و شبکه‌هایی از پیوندهای اجتماعی هستند که سبب گردآمدن افراد به صورتی منسجم و با ثبات در داخل گروه به منظور تأمین هدفی مشترک می‌گردند (زاهدی، ۱۳۸۲). پوتنام و همکاران در مطالعه‌ای دریافتند که افرادی که از نظر روابط اجتماعی مهارت بیشتر دارند و بهتر می‌توانند با مردم ارتباط برقرار کنند، نسبت به افرادی که از نظر مالی غنی‌تر، ولی روابط اجتماعی مطلوبی ندارند، شادمان‌تر هستند. به نظر پوتنام و همکاران، سرمایه اجتماعی عبارت است از ارتباطاتی که بین مردم وجود دارد و محل زندگی آن‌ها را از نظر روابط غنی می‌سازد. آن‌ها معتقدند که سرمایه اجتماعی، در واقع یک پیش‌بینی کننده قوی برای تعیین کامیابی، میزان شادمانی افراد و کیفیت زندگی است، لذا برای افزایش سطح کامیابی و شادمانی سرمایه‌گذاری در سرمایه اجتماعی بسیار ارزشمندتر از سرمایه‌گذاری‌های اقتصادی است (هوپکه^۲، ۲۰۰۱).

تام کندی و همکاران^۳ (۲۰۱۷) در مطالعه‌ای تحت عنوان "کاهش نابرابری حقوق و دستمزد جنسیتی سبب افزایش رفاه اقتصادی برای همه می‌شود" به بررسی ارتباط میان بهره‌وری کار و شکاف دستمزد جنسیتی در استرالیا در دوره زمانی ۲۰۱۳-۱۹۸۶ پرداختند. نتایج نشان داد که کاهش نابرابری حقوق و دستمزد جنسیتی سبب افزایش رفاه اقتصادی می‌شود. کاهش ۱۰٪ شکاف می‌تواند درآمد سرانه را تا ۳٪ افزایش دهد. همچنین فضای کسب‌وکار قوی در از بین بردن شکاف دستمزد جنسیتی مؤثر است.

فریتز و کچ^۴ (۲۰۱۶) در مطالعه‌ای تحت عنوان "توسعه اقتصادی و الگوهای رفاه در سراسر جهان" به بررسی رفاه در سطوح مختلف اقتصادی پرداختند. واژه رفاه مفهومی از پایداری اکولوژیکی، شمول اجتماعی و کیفیت

1. Rodrik
2. Huppke, R.W.
3. Kennedy, Tom, Alison Sheridan, Maria Rae, Abbas Valadkhani
4. Fritz and Koch

زندگی از دیدگاه جهانی است. اندازه‌گیری این ابعاد بر اساس اطلاعات آماری بانک جهانی در ۱۳۸ کشور و با استفاده از تحلیل عاملی صورت گرفته است. نتایج نشان داد که شاخص رفاه اجتماعی و فردی به میزان زیادی توسعه اقتصادی را افزایش می‌دهد در حالی که شاخص پایداری اکولوژیکی توسعه اقتصادی را کاهش می‌دهد. همچنین انسجام اجتماعی به‌عنوان سلامت ذهنی جامعه با افزایش درآمد، توسعه اقتصادی را افزایش می‌دهد. استدا^۱ (۲۰۱۴) در مطالعه‌ای تحت عنوان "چگونه کیفیت حاکمیت بر رفاه مدنی اثر می‌گذارد؟" به بررسی تأثیر حاکمیت بر رفاه شهری پرداخت. کیفیت حاکمیت ارتباط تنگاتنگی با کامیابی مردم مناطق گوناگون دارد. این که حکومت بهتر نتیجه‌ی کامیابی و رفاه بیشتر است و یا سطوح بالاتر کامیابی منجر به حکومت بهتر می‌شود هنوز کاملاً روشن نشده است. با این اوصاف توجه به حکومت و کیفیت آن در مواقعی که مقایسه و بهبود رفاه شهری مدنظر است، توصیه شده است. این مطالعه کشورهایی را که در آن‌ها سیاست‌های مشابه دارند، طبق کیفیت دولت‌هایشان دسته‌بندی و بررسی نموده است.

بارتیلینو و سارکینو^۲ (۲۰۱۴) در مطالعه‌ای تحت عنوان "رفاه روانی برای چه مدت؟ چگونگی ارتباط میان سرمایه انسانی و تولید ناخالص واقعی و رفاه روانی در طول زمان" به بررسی همبستگی رفاه روانی با سرمایه اجتماعی و تولید ناخالص داخلی پرداختند. نتایج نشان داد که در بلندمدت و میان‌مدت سرمایه اجتماعی تا حد زیادی منجر به رفاه ذهنی می‌شود. در کوتاه‌مدت، این ارتباط ضعیف است. در کوتاه‌مدت، تغییرات در سرمایه اجتماعی پیش‌بینی بخش کوچک‌تری از تغییرات در رفاه را نسبت به دوره‌های طولانی‌تر در بردارد. تولید ناخالص داخلی کوتاه‌مدت همبستگی بیشتری با رفاه دارد، در حالی که در بلندمدت این همبستگی از بین می‌رود.

روپراه و لیوانگاس^۳ (۲۰۱۰) در مطالعه‌ای تحت عنوان "سیاست پولی و عدم شادمانی، شواهدی از بیکاری و تورم در آمریکای لاتین" به بررسی اثر تورم و بیکاری بر شادی در کشورهای آمریکای لاتین پرداختند. آن‌ها با استفاده از داده‌های شادی ذهنی نشان دادند که بیکاری و تورم، شادی را در این گروه کشورها کاهش داده است. نابه و راتزل^۴ (۲۰۱۰) در مطالعه‌ای تحت عنوان "درآمد، شادی و عدم مطلوبیت نیروی کار" به بررسی رابطه بین درآمد و شادی در بین افراد فعال جامعه (بازه‌ی سنی ۶۵ - ۱۸) در کشور آلمان در دوره زمانی ۲۰۰۸ - ۱۹۹۹ پرداختند. نتایج نشان داد که تأثیر درآمد بر روی شادی مثبت است، اما بعد از یک حد مشخص این اثر منفی می‌شود. به این صورت که تقاضا برای درآمد بالاتر نیازمند کار و تلاش بیشتری است و کار بیشتر عاملی برای کاهش مطلوبیت و شادی است.

1. Stead
2. Bartolini & Sarracino
3. Ruprah, I.J. & Luengas, P.
4. Knabe, A. & Rätzl, S.

آنگ^۱ (۲۰۱۰) در مطالعه‌ای تحت عنوان "بخش مالی و نابرابری توزیع درآمد" به بررسی ارتباط میان توسعه مالی و توزیع درآمد در کشور هند پرداخت. نتایج در دوره زمانی ۲۰۰۳-۱۹۵۱ نشان داد که توسعه مالی نقش قابل توجهی در کاهش نابرابری دارد. سیاست‌های مالی به ویژه در کشورهای درحال توسعه می‌تواند نقش مهمی را ایفا نماید و زمینه‌ساز تشکیل سرمایه، رشد اقتصادی، ثبات، ایجاد اشتغال کامل، تجهیز منابع، ایجاد عدالت و تخصیص مجدد منابع که در نتیجه منجر به بهبود در توزیع درآمد می‌شود، گردد.

کاپوراله، گورگلیس، تسیتیانیس و یین^۲ (۲۰۰۹) در مطالعه‌ای با استفاده از داده‌های مقطعی در دو دوره زمانی ۲۰۰۲ و ۲۰۰۴ در ۱۹ کشور اروپایی به روش مدل پروبیت ترتیبی دریافتند که رابطه مثبت و معنی‌داری میان درآمد و کامیابی و شادی وجود دارد. همچنین نتایج نشان داد که تأثیر درآمد بر کامیابی و شادی در کشورهای اروپای غربی منفی بوده، ولی این تأثیر در مورد کشورهای اروپای شرقی مثبت است.

کلارک و همکاران^۳ (۲۰۰۸) در مطالعه‌ای تحت عنوان "ارتباط میان درآمد، شادمانی و مطلوبیت" با استفاده از داده‌های مقطعی، رابطه بین درآمد و خوشبختی را بررسی نمودند. نتایج نشان داد که افراد ثروتمند به طور متوسط رفاه ذهنی بالاتری دارند.

دی تلا و همکاران^۴ (۲۰۰۳) در مطالعه‌ای تحت عنوان "اقتصاد کلان شادمانی" دریافتند که کاهش نرخ بیکاری سبب افزایش رضایت از زندگی در دوره زمانی ۱۹۹۲ - ۱۹۷۵ در اتحادیه اروپا شده است. دلیل این مسئله می‌تواند اثرات مستقیم بیکاری بر جرم و جنایت و امور مالی و همچنین وضعیت بد اقتصادی باشد.

استرلین^۵ (۱۹۷۴) در مطالعه‌ای همبستگی میان رشد اقتصادی و شادی و کامیابی افراد را بررسی نمود. نتایج نشان داد که با وجود رشد اقتصادی ایالات متحده آمریکا، سطح شادی افزایش چندانی از خود نشان نداد. استرلین که این مسئله بعدها به تناقض استرلین^۶ معروف گردید. نتیجه مطالعات استرلین نشان داد که ارتباطی بین توسعه اقتصادی جوامع با متوسط سطح شادی و کامیابی افراد وجود ندارد. با وجود این که دیگر اقتصاددانان مسئله تناقض استرلین را بعدها رد نمودند، اما باید مطالعات استرلین را به‌عنوان آغازگر مباحث شادی و کامیابی دانست، به طوری که تئوری وی در زمینه‌های ارتباط بین درآمد و شادی و کامیابی افراد، یکی از مقالات مهم و مطرح در ادبیات اقتصادی است که تأثیر فاکتورهای متعدد و گوناگون را بر روی شادی و کامیابی فردی تحلیل می‌کند.

1. Ang
2. Caporale, Georgellis, Tsitsianis, Yin
3. Clark, A.E., Frijters, P. & Shields, M.A
4. Di Tella, R., MacCulloch, R.J. & Oswald, A.J.
5. Easterlin, R.A.
6. Easterlin Paradox

مجاوریان و همکاران^۱ (۱۳۹۳) در مطالعه‌ای تحت عنوان «بررسی رابطه بین محدودیت‌های مذهبی، رضایت از زندگی و رشد اقتصادی» ارتباط میان شاخص رضایت از زندگی افراد با درآمد سرانه را با توجه به شدت اعتقادات مذهبی بررسی نمودند. بدین منظور از تخمین زن 2SLS و اطلاعات مقطعی ۸۸ کشور در سال ۲۰۱۰ استفاده نمودند. نتایج نشان داد که درآمد سرانه تأثیر مثبت و معناداری بر رضایت از زندگی دارد. همچنین محدودیت‌های مذهبی بالاتر در جوامع با رضایت از زندگی کمتری همراه است که این مسئله حاکی از دخالت‌های دولت بر عقاید مذهبی و به دنبال آن کاهش رضایت مردم از زندگی است. همچنین کشورهای ثروتمندتر با محدودیت‌های کمتر مذهبی و با میانگین عمر بالاتر راضی‌تر هستند. علاوه بر این متغیرهای سرمایه‌گذاری، تجارت و مخارج سرانه دولت، رضایت از زندگی با درآمد سرانه رابطه مثبت و معناداری دارند. لذا بر مبنای اطلاعات مورد استفاده در این مطالعه رابطه دو طرفه بین رضایت از زندگی و درآمد سرانه وجود دارد.

رضایی و همکاران (۱۳۹۲) در مطالعه‌ای تحت عنوان "تأثیر اندازه‌ی دولت بر توزیع درآمد در ایران" به بررسی اندازه‌ی دولت بر توزیع درآمد در ایران پرداختند. نتایج با استفاده از روش خودرگرسیون برداری در دوره زمانی ۱۳۹۰-۱۳۸۵ نشان داد که افزایش اندازه دولت و نرخ تورم و نرخ رشد اقتصادی سبب بدتر شدن توزیع درآمد در ایران (بعد از انقلاب) شده است. لذا دولت باید در جهت واگذاری فعالیت‌ها و کاهش تصدی‌گری خود گام بردارد و بیشتر به وظایف حاکمیتی و نظارتی بپردازد.

نیلی و بابازاده خراسانی (۱۳۹۱) در مطالعه‌ای تحت عنوان "شناسایی عوامل مؤثر بر رفاه ذهنی در ایران" به شناسایی عوامل مؤثر بر رفاه ذهنی در ایران طی دو سال ۲۰۰۳ و ۲۰۰۵ پرداختند. نتایج نشان‌دهنده‌ی تأثیر درآمد، وضعیت شغلی، سلامت فردی، اعتقادات مذهبی، روابط و پیوندهای خانوادگی، سن و جمعیت بر سطح رفاه شهروندان ایرانی است.

محمدزاده و همکاران (۱۳۹۲) در مطالعه‌ای تحت عنوان "بررسی تأثیر درآمد بر شادی نیروی کار در ایران" به بررسی تأثیر درآمد بر شادی نیروی کار در ایران پرداختند. نتایج با استفاده از روش حداکثر راست نمایی در دو سال ۲۰۰۰ و ۲۰۰۵ نشان‌دهنده‌ی تأثیر مثبت و معنادار درآمد بر شادی نیروی کار در ایران است.

بختیاری و فتح‌آبادی (۱۳۸۹) در مطالعه‌ای تحت عنوان "رابطه‌ی بیکاری و تورم با شادی و رفاه" تأثیر بیکاری و تورم را با شادی و رفاه در کشورهای آسیایی منتخب بررسی نمودند. نتایج این پژوهش با به‌کارگیری روش داده‌های تلفیقی نامتوازن، بیانگر آن است که تورم و بیکاری هر دو سبب کاهش سطح شادی در کشورهای مورد مطالعه شده‌اند. که اثرگذاری بیکاری بیشتر از نرخ تورم بر سطح شادی بوده است.

۲. تصریح مدل و برآورد

در این مقاله با استفاده از مبانی نظری و مطالعه تجربی آنگ (۲۰۱۰)^۱ برای بررسی میزان تأثیرگذاری شاخص کامیابی بر ضریب جینی به‌عنوان شاخص نشان‌دهنده‌ی توزیع درآمد در گروه کشورهای منتخب درآمد متوسط و درآمد بالا با تعدیلاتی از مدل (۱) استفاده شده است.

$$GINI_{it} = \beta_0 + \beta_1 PROSPERITY_{it} + \beta_2 GSIZECURLCU_{it} + \beta_3 TELEPHONE_{it} + \beta_4 UNEMPLOYMENT_{it} + U_{it} \quad (1)$$

در این معادله $GINI_{it}$ ضریب جینی به‌عنوان نشان‌دهنده‌ی توزیع درآمد، $PROSPERITY_{it}$ شاخص کامیابی، $GSIZECURLCU_{it}$ اندازه‌ی دولت^۲ $TELEPHONE_{it}$ ضریب نفوذ تلفن ثابت به‌عنوان شاخص فناوری اطلاعات و ارتباطات، $UNEMPLOYMENT_{it}$ نرخ بیکاری، U_{it} جمله خطای معادله و i, t نشان‌دهنده‌ی کشور و زمان است. در این مقاله جهت بررسی مانایی یا نامانایی متغیرها از آزمون ریشه واحد پانل^۳ استفاده گردیده است که نتایج حاصل از آزمون لوین، لین و چو^۴ برای متغیرهای مورد استفاده در مدل در جدول (۱) نشان داده شده است.

1. Ang
2. Gini index
3. prosperity index
4. Government size- Government size= (General government consumption expenditure (constant lcu) / GDP(constant lcu))
5. Fixed telephone subscriptions (per 100 people)
6. Unemployment, total (% of total labor force)
7. Panel Unit Root test

جدول-۱. بررسی مانایی و نامانایی متغیرها

بررسی مانایی متغیرها در گروه کشورهای منتخب درآمد بالا	بررسی مانایی متغیرها در گروه کشورهای منتخب درآمد متوسط	
t آماره (P-Value) نتیجه	t آماره (P-Value) نتیجه	متغیر
-۶/۲۱۶۲۰ (۰/۰۰۰۰) I- (۰) مانا	-۴/۰۷۰۷۰ (۰/۰۰۰۰) I (۰) مانا	GINI
-۱۲/۵۱۵۴ (۰/۰۰۰۰) I- (۰) مانا	-۱/۴۴۹۲۳ (۰/۰۷۳۶) I- (۰) مانا	UNEMPLOYMENT
-۷/۵۷۸۳۹ (۰/۰۰۰۰) I- (۱) مانا	-۳۸/۴۷۱۵ (۰/۰۰۰۰) I (۰) مانا	TELEPHONE
-۹/۲۹۶۳۵ (۰/۰۰۰۰) I- (۰) مانا	-۴/۴۰۳۹۸ (۰/۰۰۰۰) I- (۰) مانا	GSIZECURLCU
-۸/۷۱۸۵۵ (۰/۰۰۰۰) I- (۰) مانا	-۵/۷۲۳۹۹ (۰/۰۰۰۰) I (۰) مانا	PROSPERITY

منبع: محاسبات پژوهش

همان‌طور که در جدول (۱) مشاهده می‌شود بر اساس آماره لوین، لین و چو^۱، تمامی متغیرها در گروه کشورهای منتخب درآمد متوسط در سطح مانا هستند. در گروه کشورهای منتخب درآمد بالا متغیر ضریب نفوذ تلفن ثابت به‌عنوان شاخص فناوری اطلاعات و ارتباطات (فاوا) در تفاضل مرتبه اول و سایر متغیرها در سطح مانا هستند. بنابراین فرضیه صفر مبنی بر وجود ریشه واحد در گروه کشورهای منتخب رد می‌شود. در نتیجه پایداری داده‌ها قبل از برآورد مدل در گروه کشورهای منتخب مورد تأیید واقع می‌شود. نتایج حاصل از هم‌انباشتنی نیز

1. Levin, Lin & Chu

نشان داد در گروه کشورهای منتخب درآمد بالا رابطه بلندمدت میان متغیرها برقرار است. به منظور تخمین معادله (۱) ابتدا لازم است تا نوع روش تخمین جهت نوع داده‌های پانل تعیین شود. در این مقاله با توجه به میزان آماره F محاسبه شده در جدول (۱) فرضیه صفر آزمون مبنی بر استفاده از روش حداقل مربعات معمولی رد می‌شود. در نتیجه رگرسیون مقید (حداقل مربعات معمولی) دارای اعتبار نیست و باید عرض از مبدأهای مختلفی (روش اثرات ثابت یا تصادفی) را در مدل لحاظ نمود. سپس برای آزمون این‌که مدل با بهره‌گیری از روش اثرات ثابت یا تصادفی برآورد گردد، از آزمون هاسمن استفاده شده است. این آزمون با استفاده از نرم‌افزار ایویوز (Eviews) انجام شده است. با توجه به میزان آماره χ^2 به دست‌آمده از انجام محاسبات برای این رگرسیون در جدول (۲) فرضیه صفر مبنی بر استفاده از روش تصادفی رد می‌شود. از این‌رو اثرات ثابت برای تخمین مدل تأیید می‌شود که نتایج مربوط به آن در جدول (۲) ارائه شده است.

جدول-۲. نتایج برآورد تأثیر شاخص کامیابی بر ضریب جینی به‌عنوان شاخص نشان‌دهنده‌ی توزیع درآمد به روش اثرات ثابت در گروه کشورهای منتخب

متغیرهای توضیحی	گروه کشورهای منتخب درآمد متوسط	گروه کشورهای منتخب درآمد بالا
	ضرایب (آماره t) {p-value}	ضرایب (آماره t) {p-value}
C	۳۲/۲۷۹۸۱ (۲۴/۸۳۰۸۲) {۰.۰۰۰۰}	۶۴/۸۹۱۳۷ (۱۰۹/۲۴۵۶) {۰.۰۰۰۰}
PROSPERITY	-۶/۶۹۶۲۲۳ (-۸/۲۴۵۴۶۷) {۰.۰۰۰۰}	-۰/۴۹۷۱۷۰ (-۵۹/۳۴۱۲۶) {۰.۰۰۰۰}
GFSIZECURLCU	۸۷/۴۳۴۱۱ (۸/۶۳۳۱۰۲) {۰.۰۰۰۰}	۱/۲۳۷۱۲۵ (۴/۹۱۶۲۲۸) {۰.۰۰۰۰}
TELEPHONE	-۰/۱۱۶۰۱۹ (-۲/۵۸۶۹۶۸) {۰/۰۱۱۷}	-۰/۰۵۲۸۰۶ (-۱۱/۶۰۹۴۷) {۰.۰۰۰۰}
UNEMPLOYMENT	۰/۴۰۴۰۰۷ (۶/۶۰۱۳۵۶)	۰/۰۶۹۲۰۳ (۲/۹۹۳۶۰۶)

{/۰۰۳۲}	{۰۰۰۰۰}	
۰/۸۴۶۲۱۱	۰/۵۹۹۴۶۶	R ²
۲۲۶/۵۹۹۹	۲۹/۴۳۶۶۲	آماره F
{/۰۰۰۰۰}	{/۰۰۰۰۰}	
F(۲۷،۱۳۳)=۹۸،۰۴۰۲۵۷ p-value=(۰،۰۰۰۰)	F(۱۵،۵۷)=۱۸۲،۴۰۲۹۵۱ p-value=(۰،۰۰۰۰)	آماره آزمون F لیمر
CHISQ(۴)=۱۱/۳۲۵۸۵۱ (p-value)=۰/۰۲۳۱	CHISQ(۴)=۲/۷۳۹۳۴۲ (p-value)=۰/۰۲۳	آماره آزمون هاسمن

(متغیر وابسته: ضریب جینی به‌عنوان شاخص نشان‌دهنده‌ی توزیع درآمد)

منبع: محاسبات پژوهش

۳. نتیجه‌گیری و پیشنهادها

نتایج حاصل از برآورد رگرسیون (۱) در گروه کشورهای منتخب درآمد متوسط و درآمد بالا به روش اثرات ثابت در دوره زمانی ۲۰۰۹-۲۰۱۶ در جدول (۲) نشان می‌دهد:

شاخص کامیابی تأثیر منفی و معناداری بر ضریب جینی به‌عنوان شاخص نشان‌دهنده‌ی توزیع درآمد در گروه کشورهای منتخب دارد. بنابراین فرضیه مربوط به ارتباط منفی و معنادار میان شاخص کامیابی و ضریب جینی به‌عنوان شاخص نشان‌دهنده‌ی توزیع درآمد در گروه کشورهای منتخب را نمی‌توان رد کرد. میزان تأثیرگذاری شاخص کامیابی بر ضریب جینی به‌عنوان شاخص نشان‌دهنده‌ی توزیع درآمد در گروه کشورهای منتخب درآمد متوسط بیشتر از گروه کشورهای منتخب درآمد بالا است. با افزایش یک واحد در شاخص کامیابی، ضریب جینی در گروه کشورهای درآمد متوسط و درآمد بالا به ترتیب ۶/۶۹۶۲۲۳ و ۰/۴۹۷۱۷۰ واحد کاهش می‌یابد این موضوع نشان‌دهنده‌ی ضعیف بودن وضعیت شاخص کامیابی در گروه کشورهای منتخب درآمد متوسط است. که بهبود آن در مقایسه با بهبود کامیابی در گروه کشورهای درآمد بالا توانسته است تأثیر بیشتری را بر توزیع درآمد داشته باشد. کامیابی از زندگی اهمیت ویژه‌ای در عملکرد اقتصادی برخوردار است زیرا موجب هوش، توانایی، انگیزه و به دنبال آن افزایش بهره‌روی می‌گردد. درحالی‌که غم و اندوه سبب بی‌تفاوتی و رخوت و در نتیجه کاهش بهره‌وری می‌شود.

ضریب نفوذ تلفن ثابت به‌عنوان شاخص فناوری اطلاعات و ارتباطات (فاوا) تأثیر منفی و معناداری بر ضریب جینی به‌عنوان شاخص نشان‌دهنده‌ی توزیع درآمد در گروه کشورهای منتخب دارد. با بهبود فناوری اطلاعات و ارتباطات، ضریب جینی کاهش یافته و توزیع درآمد بهتر می‌شود. میزان تأثیرگذاری فاوا بر ضریب جینی به‌عنوان شاخص نشان‌دهنده‌ی توزیع درآمد در گروه کشورهای منتخب درآمد متوسط بیشتر از گروه کشورهای منتخب

درآمد بالا است. با افزایش یک درصد فناوری اطلاعات و ارتباطات (فاوا)، ضریب جینی در گروه کشورهای درآمد متوسط و درآمد بالا به ترتیب ۰/۱۱۶۰۱۹ و ۰/۰۵۲۸۰۶ واحد کاهش می‌یابد. گسترش فناوری اطلاعات و ارتباطات سبب بهبود دسترسی به جریان آزاد اطلاعات، بهبود فناوری تولید به جهت کاهش هزینه‌های تولید و افزایش تولید، درآمد و بهبود توزیع درآمد می‌گردد. استفاده از فناوری اطلاعات، شفافیت در انجام کارها را افزایش می‌دهد و بسیاری از واسطه‌ها را حذف می‌کند. فناوری اطلاعات و ارتباطات می‌تواند از طریق ارائه روش‌های کنترل فعالیت‌های انسانی، کمک به انتشار اطلاعات رسمی در سازمان، افزایش هماهنگی بیشتر بین واحدهای اصلی و فرعی سازمان، دستیابی به سیستم‌های اطلاعاتی مدیریتی استاندارد و پیشرفته، افزایش سرعت دسترسی به اطلاعات بر رشد اقتصادی و توزیع درآمد تأثیر داشته باشد. همچنین فناوری به تولیدکنندگان کمک می‌کند که به مناطق جغرافیایی گسترده‌تری دست یابند و مشتریان جدید بیابند و از این طریق تجارت خود را گسترش دهند (استونگو و بیکه، ۲۰۱۷).

نرخ بیکاری تأثیر مثبت و معناداری بر ضریب جینی به‌عنوان شاخص نشان‌دهنده‌ی توزیع درآمد در گروه کشورهای منتخب دارد. با افزایش نرخ بیکاری، ضریب جینی افزایش یافته و توزیع درآمد بدتر می‌شود. میزان تأثیرگذاری بیکاری بر ضریب جینی به‌عنوان شاخص نشان‌دهنده‌ی توزیع درآمد در گروه کشورهای منتخب درآمد متوسط بیشتر از گروه کشورهای منتخب درآمد بالا است. با افزایش یک درصد در نرخ بیکاری، ضریب جینی در گروه کشورهای درآمد متوسط و درآمد بالا به ترتیب ۰/۴۰۴۰۰۷ و ۰/۰۶۹۲۰۳ واحد افزایش می‌یابد. بیکاری سبب افزایش پراکندگی درآمد می‌شود (ژاک لوکاین و دیگران، ۱۹۹۳). اشتغال برای افراد جامعه منبعی از درآمد را فراهم می‌آورد و افراد را قادر می‌سازد در فعالیت‌های اجتماعی شرکت کنند و مولد ارزش باشند و در نتیجه به آن‌ها احساس عزت و اعتبار می‌بخشد. ضمن این‌که اشتغال برای برداشت کامل از فواید سرمایه‌گذاری در نیروی انسانی ضروری است و در صورت نبود اشتغال افراد نمی‌توانند از نیرو، مهارت، قدرت ابتکار و دانششان به‌درستی بهره‌گیرند و بازدهی سرمایه انسانی پایین خواهد آمد (کیث گریفین و تری مک کنلی، ۱۹۹۷).^۲ از این‌رو نقش اشتغال در کاهش نابرابری توزیع درآمد بیش از پیش آشکار می‌شود. البته کاهش بیکاری تنها زمانی می‌تواند تأثیر مثبت بر توزیع درآمد داشته باشد که به‌طور وسیع انجام شود که در این صورت ساختار اقتصاد تغییر کرده و زمینه‌ای مناسب برای کاهش نابرابری فراهم می‌آید (ژاک لوکاین و دیگران، ۱۹۹۳).

اندازه دولت تأثیر مثبت و معناداری بر ضریب جینی به‌عنوان شاخص نشان‌دهنده‌ی توزیع درآمد در گروه کشورهای منتخب درآمد دارد. میزان تأثیرگذاری اندازه دولت بر ضریب جینی به‌عنوان شاخص نشان‌دهنده‌ی توزیع درآمد در گروه کشورهای منتخب درآمد متوسط بیشتر از گروه کشورهای منتخب درآمد بالا است. با

افزایش یک درصد در اندازه دولت، ضریب جینی در گروه کشورهای درآمد متوسط و درآمد بالا به ترتیب ۸۷/۴۳۴۱۱ و ۱/۲۳۷۱۲۶ واحد افزایش می‌یابد. تغییر در توزیع درآمد توسط دولت از طریق اقداماتی نظیر اصلاح در نظام مالکیت ارضی، قیمت‌گذاری، هزینه‌های دولتی و مالیات صورت می‌گیرد. دولت‌ها با ایجاد نهادهای کارآمد و توانمند، محیط مناسبی برای تنظیم روابط اقتصادی افراد جامعه به گونه‌ای کم‌هزینه و بدون اتلاف وقت فراهم می‌سازند تا از این طریق زمینه‌ی توزیع عادلانه درآمد را فراهم نمایند. از طرف دیگر ضعف دولت‌ها و نبود دولت‌های اثربخش، عدم شفافیت، عدم ثبات سیاسی، بالا بودن تعرفه‌های مالیاتی و مقررات دست و پاگیر و سخت‌گیرانه و کنترل دستوری بازار با افزایش ریسک و موانع به تضعیف رشد اقتصادی و توزیع ناعادلانه درآمد منجر می‌شوند. با بهبود عملکرد دولت‌ها، سرمایه‌گذاران از موانع حاصل از وضع مقررات اضافی در زمینه‌هایی مانند تجارت خارجی و توسعه کسب‌وکار رهایی می‌یابند. همین موضوع سبب رشد اقتصادی و بهبود توزیع درآمد می‌گردد (فتاحی و صباحیان، ۱۳۹۵؛ فریدمن^۱، ۲۰۱۱ و تان هو^۲ و دیگران، ۲۰۱۶).

مقدار ضریب تعیین در مدل نشان می‌دهد که بیش از پنجاه درصد از تغییرات ضریب جینی به‌عنوان شاخص نشان‌دهنده‌ی توزیع درآمد در گروه کشورهای منتخب توسط متغیرهای مستقل مدل توضیح داده شده است. با توجه به نتایج حاصل از این مقاله پیشنهادهای زیر ارائه می‌گردد:

از آن جاکه کامیابی تأثیر منفی و معناداری بر ضریب جینی و کاهش نابرابری درآمدی دارد. افزایش سطح کیفی بهداشت، افزایش آزادی‌های مدنی، بهبود زیرساخت‌های اقتصادی، تشویق کارآفرینی و نوآوری، ایجاد امنیت و آسایش در جهت افزایش کامیابی توصیه می‌گردد.

استفاده از ابزارهایی مانند پرداخت یارانه به گروه‌های کم‌درآمد، اخذ مالیات از گروه‌های پردرآمد، اصلاح نظام مالیاتی و جلوگیری از فرار مالیاتی، گسترش فرهنگ مالیاتی و شناخت اهمیت آن در توزیع درآمد، توجه به تأمین اجتماعی و بیمه‌های درمانی و اجتماعی و پرداخت یارانه به آن‌ها در جهت بهبود توزیع درآمد پیشنهاد می‌گردد.

با توجه به تأثیر منفی و معنادار فناوری اطلاعات و ارتباطات (فاوا) بر ضریب جینی و بهبود توزیع درآمد، تهیه و تدوین برنامه‌های مدون در زمینه‌های مختلف از قبیل زیرساخت‌های ارتباطی، آموزشی، فرهنگی و اقتصادی جهت تأمین زیرساخت‌های فاوا و به‌کارگیری آن‌ها توصیه می‌گردد.

از آن جا که نرخ بیکاری تأثیر مثبت و معناداری بر ضریب جینی و افزایش نابرابری درآمدی دارد. ایجاد اشتغال از طریق تشویق سرمایه‌گذاران در ایجاد کارگاه‌های تولیدی جدید و تلاش و برنامه‌ریزی به منظور بهبود فضای کسب‌وکار و کاهش حجم و اندازه دولت و ایجاد شرایط لازم برای مشارکت بیشتر بخش خصوصی پیشنهاد می‌گردد.

1. Friedman
2. Thai Thanh Ha, Nguyen Ngoc Chau, Nguyen Trung Hieu

پیشنهادها برای مطالعات آینده:

- بررسی تأثیر کامیابی بر سایر متغیرهای کلان اقتصادی.
- بررسی رابطه علیت میان کامیابی و توزیع درآمد. به عبارت دیگر آیا توزیع عادلانه درآمد سبب بهبود کامیابی می‌گردد.
- بررسی تأثیر کامیابی بر متغیرهای کلان اقتصادی با استفاده از روش سیستمی و یا سایر روش‌های اقتصادسنجی.
- بررسی ارتباط میان کامیابی و توزیع درآمد در گروه کشورهای دیگر مانند گروه کشورهای اسلامی، گروه کشورهای منا و مقایسه نتایج حاصله.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع

- اصغر پور، حسین و پرویز محمد زاده و امید منبعی، (۱۳۹۱). بررسی تأثیر درآمد بر شادی نیروی کار در ایران. *مجله تحقیقات اقتصادی*. دوره ۳۸. شماره ۱، ۱۳۹۲، صفحات ۱۳۹-۱۵۸
- الرضایی، اسعد، جواد حسین زاده و ایوب فرامرزی و منصوره یزدان خواه. (۱۳۹۲). تأثیر اندازه‌ی دولت بر توزیع درآمد در ایران. *فصلنامه سیاست‌های راهبردی و کلان*، سال یکم، شماره چهارم، صص ۲۱-۳۶.
- اینگه‌هارت، رونالد. (۱۳۷۳). *تحول فرهنگی در جامعه پیشرفته‌ی صنعتی*. ترجمه مریم وتر، تهران: انتشارات کویر.
- بختیاری، صادق و مهدی فتح آبادی. (۱۳۸۹). *رابطه‌ی بیکاری و تورم با شادی و رفاه*، *مجله سیاست-گذاری پیشرفت اقتصادی*، دوره‌ی دوم، شماره ۴، صص ۳۱-۵۹
- پرهیزکاری، ابودر و محمدمهدی مظفری و رؤیا پرهیزکاری. (۱۳۹۳). *بررسی وضعیت توزیع درآمد و تأثیر آن بر رفاه اجتماعی خانوارهای روستایی*. *فصلنامه راهبردهای توسعه روستایی*، جلد ۱، شماره ۴، صص ۹۱-۱۰۸
- زاهدی مازندرانی، محمدجواد. (۱۳۸۸). *نقش سازمان‌های غیردولتی در توسعه پایدار*، تهران: مازیار، چاپ اول.
- زاهدی، محمدجواد و ملیحه شیبانی، پروین علی پور. (۱۳۸۸). *رابطه سرمایه اجتماعی با رفاه اجتماعی*. *فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی*، سال نهم، ۳۲.
- ژاک لوکاین و دیگران. (۱۹۹۳). *بررسی تحلیلی توزیع درآمد و توسعه اقتصادی*. ترجمه احمد اخوی؛ تهران، نشر نی.
- سامتی، مرتضی و هامون رنجبر و فضیلت محسنی. (۱۳۹۰). *تحلیل تأثیر شاخص‌های حکمرانی خوب بر شاخص توسعه انسانی مطالعه موردی: کشورهای جنوب شرقی آسیا (ASEAN)*. *فصلنامه پژوهش‌های رشد و توسعه اقتصادی*، سال اول، شماره چهارم.
- فتاحی، شهرام و جهانگیر کرمی و منصور محمدی راد. (۱۳۹۵). *بررسی عوامل اقتصادی - اجتماعی مؤثر بر شادی و بهره‌وری نیروی کار (مطالعه موردی کارگاه‌های صنعتی شهرستان کرمانشاه)*. *فصلنامه علمی پژوهشی مدیریت بهره‌وری*، سال نهم، شماره ۳۶.
- فتاحی، حمیدرضا و ندا طبایحیان. (۱۳۹۵). *بررسی نقش سیاست‌های دولت در بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینانه*. *فصلنامه سیاست‌های مالی و اقتصادی*، ۴۵، ۱۵۱-۱۷۳.
- فیتز پاتریک، تونی. (۱۳۸۱). *نظریه رفاه (سیاست اجتماعی)*. هرمز همایون پور، تهران، مؤسسه عالی تأمین اجتماعی.

صفری شالی، رضا. (۱۳۸۷). بررسی عوامل نشاط‌انگیز در بین جوانان استان قم و ارائه‌ی فرهنگ نشاط و امید در بین جوانان، دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم.

علی پور، ا. و ا. نوربالا و ج. اژه‌ای، و ح. مطیعان. (۱۳۷۹). شادکامی و عملکرد ایمنی بدن. *مجله روانشناسی*، ۴(۳)، ۲۱۹-۲۳۳.

گریفین، کیث و مک کنلی، تری. (۱۹۹۷). تحقق استراتژی توسعه انسانی. ترجمه غلامرضا خواجه پور. تهران: موسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی.

نیلی، فرهاد و بهزاد بابا زاده خراسانی. (۱۳۹۱). شناسایی عوامل مؤثر بر رفاه ذهنی در ایران. *مجله پژوهش‌های پولی بانکی*، سال ششم، زمستان ۱۳۹۱، شماره ۱۴، صفحه ۲۸-۴۸.

Argyle, M. (2001). **Personality, self – esteem and demographic predictions of happiness and depression.** In H.Cheng & A. Farnham (Eds.), *The Psychology of happiness*

Bartolini, S. & Sarracino, F. (2011), “**Happy for How Long? How Social Capital and GDP Relate to Happiness over Time**”, *Department of Economics University of Siena, Working Paper, N. 621*

Bartolini, S., Sarracino, F., (2014), **Happy for how long? How social capital and economic growth relate to happiness over time**, *Ecological Economics, Volume 108, 242-256*

Clark, A.E., Frijters, P. & Shields, M.A. (2008). **Relative Income, Happiness and Utility: An Explanation for the Easterlin Paradox and Other Puzzles.** *Journal of Economic Literature*, 46(1): 95-144.

Clark, A., & Oswald, A.J. (1994). **Unhappiness and unemployment.** *Economic Journal*, 104, 648-659.

Cummins, R.A. & Nistico, H. (2002), “**Maintaining Life Satisfaction: The Role of Positive Cognitive Bias**”, *Journal of Happiness Studies*, 3, 37-69

De los Rio, Ignacio, Rivera, Maria and Garcia, Carmen, (2016), **Redefining rural prosperity through social learning in the cooperative sector: 25 years of experience from organic agriculture in Spain**, *Vol 54, pp 85-94*

Di Tella, R., MacCulloch, R.J. & Oswald, A.J. (2003). **The Macroeconomics of Happiness.** *Review of Economics and Statistics*, 85(4): 809–827.

Di Tella, Rafael & MacCulloch, Robert (1999). **Economics Gross National Happiness as an Answer to the Esterlin Paradox?**. *Journal of Development* 5(86): 22-42.

Easterlin, R.A. (1974). **Does Economic Growth Improve the Human Lot? Some Empirical Evidence.** In David P.A. and Reder, M.W. (Eds.). *Nations and Households in*

Economic Growth: Essays in Honour of Moses Abramowitz, *Academic Press, New York and London*, 89-125..eur.nl.

Friedman, Barry A., (2011), **the Relationship between Governance Effectiveness and Entrepreneurship**, *International Journal of Humanities and Social Science*, Vol. 1 No. 17.

Fritz, Martin and Koch, Max (2016), " **Economic Development and Prosperity patterns around the world: structural for a global steady- state economy**, *Global Environmental change*, Vol.38, pp 41-48.

Huppke, R.W. (2001). **Study finds community work linked to happiness**. *Htt://archive. Nandotimes.... / 0.2107, 50004587722-500698037-50374788-0, 00. Html? Printe*.

Kennedy, Tom, Alison Sheridan, Maria Rae, Abbas Valadkhani,(2017),**Reducing gender wage inequality increases economic prosperity for all: Insights from Australia**, *Elsevier* ,Vol 55,September 2017,pages 14-24

Knabe, A. & Rätzel, S. (2010). **Income, Happiness, and the Disutility of Labor**. *Journal of Economics Letters*, 107(1): 77-79.

Myers, David (2000). **The Funds, Friends and Faith of Happy People**. *Journal of American Psychologist*: 55-57.

Ruprah, Inder & Luengas, Pavel (2009). **Should Central Banks Target Happiness?, Evidence from Latin America**. *Inter-American Development Bank Office of Evaluation and Oversight*: 2-9.

Ruprah, I.J. & Luengas, P. (2010). *Monetary policy and Unhappiness: Preferences over Inflation and Unemployment in Latin America*. *The Journal of Socio-Economics*.

Skolka J. & M. Garzuel. (1976). **Change in Income Distribution Employment and Structure of the Economy: a Case Study of Iran**. *Research Working Paper WEP 2-23 / WP45, Geneva, ILO*.

Stern, N. & J.E. Stiglitz. (1997). **A Framework for a Development Strategy in a Market Economy: Objectives, Scope, Institutions and Instruments**, *EBRD working papers*, No. 20.

Thanh Ha, Thai, Ngoc Chau, Nguyen, Trung Hieu, Nguyen, (2016), **the Impact of Governance on Entrepreneurship Development in ASEAN+1 Countries: Evidence from World Bank Datasets**, *Modern Economy*, 515-525.

Wright, T.A., and Staw, B.M. (1999). **Affect and favorable work outcomes: Two longitudinal tests of the happy-productive worker thesis**, *Journal of Organizational Behaviour*, vol. 20, No. 1, pp. 1-2

آسیب شناسی جایگاه نظارت و ارزیابی در برنامه ریزی توسعه ایران محمدحسین عبادی، محمدجواد رضائی	۱	Monitoring and Evaluation Review in Iran's Development Planning Mohammad hosein Ebadi, Mohammad javad Rezaei	1
اثرات پویای درآمدهای نفتی بر رفتار دولت در تخصیص هزینه های مصرفی به امور اجتماعی، اقتصادی، عمومی و دفاعی در ایران حجت ابزدخواستی	۲۵	Dynamic Effects of Oil Revenues on the Government Behavior in the Allocation of Consumption Expenditure to Social, Economic, Public and Defense Affairs in Iran Hojjat Izadkhasthi	25
اثر رشد جمعیت بر محیط زیست در ایران و سایر کشورهای منطقه منا زهرا نصراللهی، اعظم هادیان	۵۱	The Effect of Population Growth on Environment in Iran and other Countries in the MENA Region Zahra Nasrollahi, Azam Hadian	51
تأثیر پس انداز و سرمایه گذاری بر رشد اقتصادی ایران در حضور شکست های ساختاری امیر تقوی مصیب پهلوانی	۶۹	Investigating the Impact of Savings and Investment on Iran's Economic Growth in the presence of Structural Break Amir Tagavi, Mosayeh Pahlavani	69
بررسی روابط علت و معلولی کسری بودجه، عرضه پول و نرخ تورم در ایران سید محمد رضا حسینی پور	۹۳	Causality Assessment among Budget Deficit, Money Supply and Inflation Rate in Iran SMohammadreza Hoseinipour	93
راهکارهای توسعه صادرات و گسترش زمینه همکاری های اقتصادی با کشورهای آسیای میانه علیرضا کرباسی، سیدحسین محمدزاده، علی رسولیان، مرتضی اشرفی	۱۱۱	Export Development Strategies and Expanding Economic Cooperation with Central Asian Countries Alireza Karbasi, S. Hossein Mohammadzade, Ali Rasoulian, Morteza Ashrafi	111
تأثیر کاهشی بر توزیع درآمد در کشورهای منتخب مورد مطالعه ندا عبدالرحیمی، پروانه سلاطین	۱۲۷	The Effect of Prosperity on Income Distribution in Selected Countries Neda Abdolrahimi, Parvaneh Salatin	127
منع جمع مشاغل در حقوق ایران با تأکید بر مفهوم موسسات و مشاغل عمومی نوربخش ریاحی	۱۴۷	Prohibition of Occupation Accumulate in Iranian law with an Emphasis on the Concept of Public Institutions and Businesses Noorbakhsh Riahi	147